

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition. spécial.: 500 ptrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Février 1929 No. 266

İCTİHÂD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î.

SIHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdlısı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi tesisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene
No. 266 — 1 Şubat 1929

lardı. Son zamanlarda bu noktai nazar tamamen değişmiştir. Bugün muallim çocuktan başlar, çocuğun meyillerini gözetir, ve çocuğun güzelce büyümesi için lâzım, olan muhit ve vasıtayı hazırlar. Mektep küçük bir cumhuriyet olmalı, ve çocuklar idarei nefse talim olunmalılar. Geçmişte mektepler çokça mükâfat ve ceza mekânı olmuştur. Mektep, çocuğun şahsiyetinin serbes neması için münasip yer olmalıdır. Her çocukta yeni, aslî, mukaddes bir şahsiyet vardır, muallimin vazifesi işte onun inkişafına hizmet etmektir. Tazyik ve cebri tarikatle filan bir kalıbe dökmeğe çalışmak yanlışdır. Bu usulda çocuğun şahsiyeti ziyan görür, ve kendindeki aslî kabiliyetler cüce kalır, belki de ölür.

Muallimin nüfuzu hariçten hüküm ve icbar eden bir hakim nüfuzu değil, bir dost nüfuzu olmalıdır. Muallim çocuğu korkutarak değil severek ve anlatarak terbiye etmelidir. Çocuk bizzat kendi nefsinin terbiye etmeği öğrenmelidir. Her terbiye muamelesinde maksadı bu olmalıdır.

Çocuk bu esaslara göre talim ve terbiye görürse, mektebinin iyi bir şakirdi, ailesinin güzel bir evladi, ve vatanının sadık bir şehirlisi halinde büyür. Ne başı açık serbeslik yoluna gider, ne de cebir itaatiyle esir olur, hakikaten hur olur. Hakikî talim ve terbiye hakikî hur insanlar yaratır.

25, Kânunevel, 1928

L. Lutfi

MUHİT

Bu unvanla mükmmel aylık bir mecmu'a dostumuz muallim A. Cevat Beyin nezareti fıkriye ve ilmiyesi altında intişare başlamıştır. Mecmuanın içi vedışı Amerikanın ve İngilterenin «Magazin» lerine nazirdir. Reisi Cumhuremiz Mustafa Kemal P. H. Z. lerile mulakat çok güzeldir. Yeni arkadaşımızı tebrik ederiz.

ALİM VE HAKİM

İ. H. Âlişan

— 8 —

Hayyamin bu son rübaisini gerek Nikola ve gerek Sale yanlış anlamışlar ve bunu: «ey ehli salah beni siz hilafi şeri hareket itmekle ittiham idiyorsunuz, halbuki ben hamir ve livata ve zinadan başka cürm işlememişim.» suretinde tercüme itmişlerdir. zaten bu rubai diğer mecmualarda yoktur. Birde şair bütün masietlerinin mesuliyetini Hâlika atf ider; zira «bulunduğu halden daha iyi olmağa muktedir değildir; putadan kalıba bu terkiib ile dökülmüştür.

ve «bir filozof için ilmi ezeliyi insanların duçari ukubat olması sebebi yapmak gayri cehl olduğunun» asla unutmaz.

Her şeide bir maksadı sırrı ve tasavufi gören şairler için şairimiz gibi şarap içenler muhabbeti ilahi punarında teskini atış idenlerdir. şunuda hatırlamalıdırki böyle iki manali şiir yazan yalnız hayyam değildir; acem şiirinde hem hâlika ve hem mah-luka muhabette ve şarap mestisi ile istigra-ki sofianeye atf olunabilecek beyitler çokdur. Nasılki Hafızın bir kasidesinde «biz Cami meyde hayali yarin aksetdiğini gördük sizki ezvakı işretten gafilsiniz bunu biliniz» denilmiştir. acemler bu kabil eşarin eshabi vukuf tarafından tasavvufi bir manada anlaşılabilmesi için tanzim idildiğini umumiyetle takdiri derler.

Bununla beraber bazı şiirlerinde Hayam

açıktan açığa allaha karşı isyan ider görünür; bu isyankârane sözler Fiçgeralde nazirsiz tercumesinin ilk kısmının hatimesini teşkil iden şu güzel beitleri ilham itmiştir :

«Ey sen ki yer yüzünde insanı kıymetsiz yaptın ve cennet ile yılanı halk etdin, yüzünü karartan bütün günahları için sefil insane mağfiret ve onun istigfarını kabul et.»

L. Ackermanın «allahıda afvediniz» demişdi. Fakat bizim bildigimize göre bu küfür Omer Hayyamda sureti vazihada mevcud değildir. işte onun şiirleri:

[Hem her tarafa iki yüz tuzak guruyorsun Hemde «oraya ayak basarsan öldürürüm» diyorsun tuzağı kendin kuruyorsun ve kim ayagını basarsa yakalayup öldürüyorsun ve onada asi ismini verirsin.]

[ölünün ve dirinin talii sana bağlıdır; bu perakende çarhi tutan sensin; ben fena isem efendim sensin, ohalde kabahatli kimdir, cümleyi yaradan sen değilimsin]

Bu rubailerden birincisi Eyup peigamberin nevhalarını ihtareder. lakin şurasına dikkat etmelidirki Hayyam kendi masietlerinin ve felaketlerinin hesabını cenab hakdan sormaz; bunu hükmü mükadder bilir ve şaiirin bütün eserini meşbu kılan, ona şayanı dikkat mahzunluğunu viren işte bu cebrie itikadidir; eyilige çalışmak pek lüzumsuzdur; zira yarın yapacağın dünden talin idilmiştir ve bu dün şimdi senin yetişemeyeceğin mertebe uzaklaşmıştır.

(1) Tahran tabinda Hace yerine sahil denilmiştir

(2) Nicolas da en yerine ne kullanılmıştır Bodlerin nüshasında bu rubai yoktur. [kâffeı mevcudat levhi ezelde evelden işaretilmiştir hilkat kalemi eyi ve kötü yazmaktan daima beridir. ruzi ezelde ne

gerekse o verilmiştir; bizim ğam çekmemiz ve uğraşmamız beyhudedir.]

[mademki ne nefakanı ne ömrünü arttıramayorsun, azdan çokdan mağmum ve mükedder olma. senin ve benim talilerimiz ikimizde bilirizki ellerimiz arasında mum gibi düzeltilemez]

[Feleğin atı eğlendiği ve müşteri ile pervin yıldızları semanın zineti olduklar gün divani kazâdan bizim nasibimiz bu oldu bizim nasıl kusurumuz ola bilir kismetimiz bu kadar imiş.]

Lakin insan öldükten sonra korkacak bir şey yoksa, ve allah, hakikaten 'bizim taet ve masiyetimize lakayd ise yaşadığımız bu fani dünyada bir kaç meyva topla makda acele itmelidir:

meysiz ve neysiz hayatın hoş a gidecek bir şeyi yokdur ohalde bize kalan kısa dakikalardan mümkün mertebe çok istifadeye çalışalım

[hiç bilmem ki hâlıkım benicennetin güzel ve ya cehennemnin çirkin halkındanmi yapı? bir kadeh şarap, bir güzel nâzenin çemende bir şeştar bana bu uç şeyi peşin virilsin, mevud cennet senin olsun.]

[derlerki cennet ve içinde huriler ve saf şerap ve bal bulunacak, eğer biz meye ye mâşukaya taparsak revadır çünkü işin sonu bu olmayacakmı? Bu sert istihzaları bir hissi dinî ve bir hissi kinaî il tefsir edebilen etsin. Lakin Hayyamın tabiatın şiirini ve hayatın füsununu terennüm ettiği pek nadir beyitler, iran şiirinin gülüstânında açılan en güzel çiçekler arasındadır.

[Sabah vaktidir, gül rengine şerapdan biraz içelim. Eyi nam ve husnu sıt şişesini taşa çalalım.

Uzun emellerden elimizi çekelim: güzel-lerin uznn saçlarını okşamakla ve ribabın eteğine sarılmakla iktifa edelim.

[*] Bu rubaî Kevorkian nüshasındaki 13 rubainin 2incisidir.

